

6. Демченко О. П. Формування у майбутніх учителів уміння створювати виховуючі ситуації : інноваційний підхід / О. П. Демченко // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців : методологія, теорія, досвід, проблеми : зб. наук. праць : у 2-х част. / редкол.: І. А. Зязюн (голова) та ін. ; АПН України, Інститут педагогіки і психології професійної освіти, Вінницький державний педагогічний університет ім. М. Коцюбинського. – Київ-Вінниця :Вінниця, 2002. – Ч.2. – С. 39-43.
7. Каплінський В. В. Орієнтація вищого навчального закладу на забезпечення якості освіти / В. В. Каплінський, Н. І. Лазаренко // Психологія і педагогіка на сучасному етапі розвитку наук: актуальні питання теорії і практики: зб наук. робіт. – Одеса: ГО «Південна фундація педагогіки», 2016. С.– 111-114.
8. Фіцула М. М. Правове виховання учнів : навчально-методичний посібник / М. М. Фіцула; – Київ : ІЗМН, 1997. – 148 с.
9. Holiuk, O., Pakhalchuk, N., Rodiuk, N., Demchenko, O., & Kit, G. CRITERIA AND INDICATORS OF FORMATION OF HUMANISTIC AND VALUE ATTITUDE OF PRIMARY SCHOOLCHILDREN TOWARDS THEMSELVES //Proceedings of the International Scientific Conference. Volume III. – 2020. – Т. 198. – С. 198-211.
10. Lazarenko N. I. Higher Education in Ukraine: Ensuring the Quality of Education / N. I. Lazarenko, V. V. Kaplinski // International Scientific-Practical Conference Theoretical and applied researches in the field of pedagogy, psychology and social sciences: Conference Proceedings, December 28-29, 2016. Kielce: Holy Cross University. – P.98-101.

РЕАЛІЗАЦІЯ РОЗВИВАЛЬНОГО ПОТЕНЦІАЛУ КАЗКИ НА УРОКАХ ЛІТЕРАТУРНОГО ЧИТАННЯ

Олександра Гавлюковська, студентка ступеня вищої освіти «магістр»

*Науковий керівник: Н.О. Комарівська, кандидат філологічних наук, доцент
Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського (Україна)*

IMPLEMENTATION OF THE TALES DEVELOPMENT POTENTIAL ON LITERATURE READING

Alexandra Havlyukovska, a master student

Vinnitsia Mykhailo Kotsiubynskiy State Pedagogical University (Ukraine)

***Анотація.** Автор статті розкриває значення використання народної казки як засобу формування в дітей моральних норм і оцінок з позицій добра, справедливості, розуміння вчинків та поведінки дорослих, збагачення лексичного запасу учнів і розвитку їхніх творчих здібностей.*

***Ключові слова:** початкова школа, молодші школярі, читання, казка, виховання.*

***Abstract.** The author of the article reveals the importance of using folk tales as a means of forming moral norms and judgments in children from the standpoint of goodness, justice, understanding of the actions and behavior of adults, enriching the lexical stock of students and developing their creative abilities.*

***Key words:** elementary school, elementary school, reading, fairy tale, education.*

Молодший шкільний вік – один із найскладніших періодів у психічному розвитку дитини. Саме в цей час відбувається зміна основного виду діяльності дитини. Ним стає навчання. Трансформація способу життя школярів, інтенсивний розвиток пізнавальної сфери зумовлюють труднощі у сприйнятті, розумінні та запам'ятовуванні програмового матеріалу.

Ефективність набуття учнями знань, умінь і навичок вимагає ретельного вибору шляхів, методів та засобів навчання й виховання. Численні психолого-педагогічні дослідження довели, що словесні образи, створені в уяві дитини за допомогою міфів, легенд, фантастичних історій, відзначаються великим емоційними переживанням. У зв'язку з цим, у виховному процесі доцільно широко використовувати казки. Вони розвивають уяву, образне мислення, усне мовлення, стимулюють творчу активність, слугують дієвим засобом самовиховання дитини. Школярі вчать спостерігати, аналізувати, узагальнювати. Казкові історії містять інформацію про динаміку життєвих процесів. Вони надають можливість легкого й природного осмислення реального світу, тобто є своєрідним містком між казковим,

фантастичним і реальним життям. На основі аналізу улюблених казок учня можна встановити зв'язок між казковими подіями та його поведінкою в житті. З їх допомогою в свідомості дітей закріплюються моральні цінності, правила поведінки. Для дитини вони є своєрідним «духовним хлібом», який ніколи не проїдається [9, с. 3].

Л. Виготський зазначав, що творча дія уяви полягає в безпосередній залежності від багатства та різноманіття попереднього досвіду людини, тому цей досвід є матеріалом, з якого створюються будови фантазії. Проте творча активність дитини не завжди виходить, як це буває у дорослих, з потреби виявити набутий життєвий досвід. Дітям часто немає про що писати, і тут на допомогу приходять казки. У незвичайній, захопливій формі казка задовольняє потяг дітей до чудесного, піднесено-героїчного, виховує в них бачення поезії в самій дійсності. Саме в казці, де у примхливому, незвичайному візерунку переплітаються фантазія й дійсність, відображено широкий світ думок, мрій людини, розкрито явища реального світу в несподіваних райдужних образах [11, с. 67].

На великій виховній ролі казки наголошував В. Сухомлинський. Через казкові образи у свідомість дитини входить слово з його найтоншими відтінками. Педагог вказував, що казки є ефективним засобом естетичного виховання молодших школярів. Це формування здатності сприймати й оцінювати прекрасне в житті, природі, мистецтві. Під час роботи над казкою дитина вчиться розуміти комічне, трагічне, фальшиве, неправдиве.

Визначальними рисами кожної казки є вигадка, фантазія, творча мрія. У них народ-педагог акцентує увагу на головних рисах героїв, їхній поведінці в різних ситуаціях.

Значної уваги заслуговують казки соціально-побутового змісту, в яких з особливою чіткістю висвітлюються позитивні риси людини. Тобто створюється ідеальний образ, що втілює в собі ті особливості поведінки, котрі заслуговують найбільшого захоплення та поваги. Тому важливо навчити дітей разом із героями казок подумки виконувати їхні дії, наслідувати позитивні вчинки персонажів. Дорослим доцільно використовувати власні казки, складені з урахуванням виховної мети.

Істотна особливість казки полягає в тому, що в ній повчальність виражена не нав'язливо, а прямолінійно. Дітей приваблює захоплююча фабула, яскраво намальовані образи, дотепні характеристики.

У казках міститься значний освітній і виховний потенціал. Діти щиро переживають горе, нещастя ображених. Не менш емоційно молодші школярі сприймають текст, в якому добро бере верх над злом або знедолені й бідні перемагають багатих і ситих. Педагогічна цінність казки полягає в тому, що в ній перемагає справедливість. Радість дітей слід всіляко підтримувати. Вияв радості – виховний момент. Учителеві залишається тільки підвести своїх підопічних до знаходження причин радості.

Аналіз казок збуджує до формулювання оціночних суджень. Це важливо для розвитку мислення дітей. Наприклад, до наймолодших школярів після прочитання казки «Колосок» необхідно звернутися із запитаннями: «Як назвали мишенят? А як півника? Чому?». У відповіді дітей має прозвучати оцінка характеру дійових осіб.

Помічено, що учні самостійно визначають характерні ознаки казкових персонажів: доброту, сміливість, чесність або боягузтво, чванливість, пихатість, брехливість тощо.

При розгляді казок правомірно ставити запитання для узагальнень і роздумів, зокрема, такого типу: «Чим приваблює вас казковий герой? Що відмінного ви помітили в дійових особах казки? За що ми їх цінуємо?». Учні дають різні оцінки вчинкам одних і тих самих казкових героїв. Як діяти в цьому випадку, підкаже ситуація, в якій учитель повинен пам'ятати: гідність дітей не можна принижувати. Не слід категорично відкидати їхні думки (якщо це не нісенітниця). Найкраще показати, що одне із суджень найбільш удале, а в окремих випадках і схвалити всі оцінки, висловлені школярами.

Головна увага має бути зосереджена на тому, щоб діти свідомо розуміли текст казки, чітко уявляли послідовність розгортання подій і мотиви дій персонажів. Допомагають у цьому питання, відповіді на які підкажуть, чи зрозуміли діти сюжетну канву твору й змальованих картин.

Таким чином, інтелектуальні, моральні та естетичні почуття, які народжуються в душі дитини під враженням казкових образів, стимулюють потік думки. Це пробуджує до активної діяльності мозок, зв'язує повнокровними нитками живі острівці мислення. Під впливом почуттів дитина мислить словами. У казкових образах перший крок від яскравого, живого, конкретного до абстрактного. Завдяки казці дитина пізнає світ не тільки розумом, а й серцем.

Список використаних джерел:

1. Голюк О.А. Використання комунікаційного потенціалу Інтернет у процесі фахової підготовки майбутніх вихователів ДНЗ / О.А.Голюк // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми // Зб. наук. пр. – Випуск 47 / редкол. – Київ-Вінниця: ТОВ фірма «Планер», 2016. – С. 48-52.
2. Голюк О.А. Становлення суб'єктної позиції майбутніх вихователів ДНЗ та вчителів початкової школи в процесі фахової підготовки / О.А.Голюк // Актуальні проблеми дошкільної та початкової освіти в контексті європейських освітніх стратегій: збірник матеріалів науково-практичної конференції викладачів і студентів інституту педагогіки, психології і мистецтв (Вінниця, ВДПУ ім. М.Коцюбинського, 6-8 квітня 2016 р.) / за ред. Г.С.Тарасенко; Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, інститут педагогіки, психології і мистецтв. – Вінниця: ТОВ «Нілан ЛТД», 2016. – Вип. 5. – С. 275-279.
3. Демченко О. П. Формування у майбутніх учителів уміння створювати виховуючі ситуації : інноваційний підхід / О. П. Демченко // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців : методологія, теорія, досвід, проблеми : зб. наук. праць : у 2-х част. / редкол.: І. А. Зязюн (голова) та ін. ; АПН України, Інститут педагогіки і психології професійної освіти, Вінницький державний педагогічний університет ім. М. Коцюбинського. – Київ-Вінниця :Вінниця, 2002. – Ч.2. – С. 39-43
4. Колеснік К.А. Модель організації групової діяльності учнів при вивченні художнього твору / К.А. Колеснік // Актуальні проблеми дошкільної та початкової освіти в контексті сучасних освітніх парадигм : збірник матеріалів науково-практичної конференції викладачів і студентів факультету дошкільної, початкової освіти та мистецтв. – Вінниця : ТОВ «Меркьюрі-Поділля», 2017. – Вип. 6. – С. 69-73.
5. Комарівська Н. Особливості вивчення малих фольклорних жанрів у початковій школі / Н. Комарівська // Актуальні проблеми дошкільної та початкової освіти в контексті європейських освітніх стратегій : Збірник матеріалів науково-практичної конференції / Н.Комарівська. – Вінниця, 2012. – С.178-182.
6. Лазаренко Н. І. Зміст, структура і основні напрямки діяльності наукової лабораторії педагогічної майстерності викладача вищої школи // Професійна компетентність педагога в умовах оновлення змісту освіти та вимог ринку праці: зб. Матеріалів III регіональної наук.-практ. конфер. – Т. 15. – С. 24-26.
7. Лазаренко Н. І. Формування у молодших школярів поняття про слово у взаємозв'язку його лексичних та граматичних значень : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора пед. наук : спец. 13.00.02 «Методика викладання (української мови)» / Н. І. Лазаренко. – К., 1993. – 24 с.
8. Лапшина І.М., Комарівська Н.О. Використання елементів сучасних інноваційних технологій у формуванні інтересу до дитячої літератури у дітей дошкільного віку / Н.О. Комарівська, І.М. Лапшина // II Міжнародна науково-практична інтернет-конференція «Інноваційні технології в дошкільній освіті». – Переяслав-Хмельницький. – 28-29 березня 2019. – С.44-48.
9. Прокопова О. Казка як ефективний засіб збагачення морального досвіду школярів / О.Прокопова // Всесвітня л-ра та к-ра в навч. закл. України. – 2007. – №4. – С.2-5.
10. Родюк Н.Ю., Голюк О.А. Шляхи ефективного формування діалогічного мовлення учнів на уроках навчання грамоти / Н.Ю. Родюк, О.А.Голюк // Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія: Педагогічні науки : зб. наук. пр. – Старобільськ, 2019. – № 3 (326) травень. – С. 64-74.
11. Токарева Н.М. Казка і творча активність учнів [Творчість учнів на уроках мовлення] // Педагогіка і психологія. – 1995. – №3. – С.66-1.

ФОРМУВАННЯ ТОЧНОСТІ МОВЛЕННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ТЕМИ «СИНОНІМИ»

Наталія Гавриленко, студентка ступеня вищої освіти магістра

Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського (Україна)

Науковий керівник: Н.О. Комарівська, кандидат філологічних наук, доцент

Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського (Україна)

FORMATION OF ACCURACY OF SPEECH OF YOUNGER PUPILS DURING THE STUDY OF THE SYNONYMS

Nataliia Gavrilenko, a master student

Vinnitsia Mykhailo Kotsiubynskiy State Pedagogical University (Ukraine)